

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

Кваліфікаційна робота магістра

з теми **«АКТИВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ
ШКОЛИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ»**

Виконала: здобувачка 2 курсу,
групи РО1-М23z
спеціальності 013 Початкова освіта
Юлія ФЕДИН

Керівник: **Горбатюк О. В.**,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та
менеджменту освіти

Рецензент: **Носко Юлія Миколаївна**,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри дошкільної та
початкової освіти Національного
університету "Чернігівський колегіум"
імені Т.Г.Шевченка

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	7
1.1 Урахування природнього розвитку рухових якостей як основа активізації навчальної діяльності дітей під час фізичного виховання у початковій школі.....	7
1.2 Індивідуальні особливості морфофункціональних характеристик дітей у період початкової школи.....	12
1.3 Сучасні ідеї про інтегративний критерій в оцінюванні навчальної діяльності дітей як чинник її активізації.....	17
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	30
2.1 Методи дослідження.....	30
2.2 Організація дослідження.....	32
РОЗДІЛ 3 ПЕРЕДУМОВИ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	34
РОЗДІЛ 4 УМОВИ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	56
ВИСНОВКИ.....	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69

ВСТУП

Актуальність проблеми дослідження. Якість вирішення завдань фізичного виховання в загальноосвітньому навчальному закладі значною мірою залежить від реалізації на заняттях диференційованого й індивідуального підходів [13], що ґрунтуються на критеріях, які дозволяють значну кількість індивідуальних особливостей та показників розвитку дитини враховувати в комплексі [3]. Одним з таких критеріїв є соматичний тип конституції [57].

Вивченню особливостей розвитку фізичних якостей хлопців різних соматотипів в онтогенезі шкільного періоду присвячено незначну кількість досліджень: у 7–10 років [54], 11–14 років [73], 15–17 років [25]. Дані дослідників частково підтверджують існування розбіжностей у прирості координації в балістичних рухах на дальність: у дівчат дигестивного соматотипу він найбільший між 7 і 10, торакального – 9 і 12, невизначеного – 11 і 14 роками. Разом з тим, ці дослідження були кроссекціональними та використовували неоднакові за спрямованістю й кількістю тести, а лонгітюдинальні дослідження поодинокі [33], що не сприяє встановленню закономірних тенденцій і зумовлених соматотипом особливостей темпів приросту фізичних якостей.

Що стосується взаємозв'язків між змінами показників рухових якостей у хлопчиків 7–10 років, то вони практично відсутні [36], хоча їх необхідність не викликає сумніву, насамперед у зв'язку з важливим для фізичного виховання явищем перенесення адаптаційного ефекту [73; 74]. Крім цього, не визначено ще одного важливого чинника підвищення активності до початкової діяльності учнів початкової школи з фізичного виховання, а саме стану вияву інших показників морфофункціонального зростання і розвитку.

Ураховуючи зазначені причини констатуємо потребу провести дослідження в означеному науковому напрямі. Тому було сформовано таку

тему кваліфікаційного дослідження: *«Активізація навчальної діяльності учнів початкової школи на уроках фізичної культури»*.

Отже, надзвичайно актуальним стало питання вдосконалення системи освіти для забезпечення нормального розвитку дітей, зміцнення їхнього здоров'я та профілактики захворювань, ризик виникнення яких є особливо великим у відповідних вікових групах, повноцінний фізичний та психічний розвиток, формування основ здорового способу життя.

Роботу виконано згідно плану науково-дослідної роботи на 2019-2024 роки проблемної лабораторії «Гендерні профілактично-оздоровчі технології фізичного виховання та реабілітації» Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за темою «Програмування профілактично-оздоровчих і розвивальних технологій фізичної активності дітей та молоді». Роль авторки, яка є однією зі співвиконавців зазначеної теми, полягала в отриманні необхідних емпіричних даних у складі дослідної групи, формуванні змісту щодо посилення активізації навчальної діяльності дітей з фізичного виховання під час навчання у початковій школі.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та на базі одержаних емпіричних даних сформулювати умови, реалізація яких сприятиме активізації навчальної діяльності з фізичного виховання дітей під час навчання у початковій школі.

Така мета та врахування визначеної гіпотези зумовлювали необхідність вирішення комплексу **завдань**. Основні з них полягали у тому, щоби:

1. Вивчити інформацію різних джерел про теоретичні аспекти, що стосуються науково-методичних засад активізації діяльності дітей із фізичного виховання під час навчання у початковій школі.
2. Встановити передумови активізації навчальної діяльності дітей під час фізичного виховання у початковій школі.
3. Визначити умови активізації навчальної діяльності дітей під час фізичного виховання у початковій школі.

Об'єкт дослідження – фізичне виховання у початковій школі.

Предмет дослідження – передумови та умови активізації навчальної діяльності дітей під час фізичного виховання у початковій школі.

Методи дослідження. У процесі виконання цієї наукової роботи було використано комплекс методів, що дозволяли вирішувати завдання на теоретичному та емпіричному рівнях дослідження. Під час реалізації першого зазначеного рівня використовували *загальнонаукові методи*, зокрема аналіз, систематизацію, узагальнення, теоретичне моделювання. Використаними методами, що дозволяли вирішувати завдання на емпіричному рівню, були *педагогічні* (тестування, спостереження, експеримент), *соціологічні* (соціометрія), методи *математичної статистики*. При цьому, педагогічне тестування дозволяло одержати емпіричні дані про стан розвитку характеристик, що описують індивідуальні особливості фізичного стану. Педагогічне спостереження дозволило одержати дані про ставлення до проведення досліджень означеного змісту та подальшого оприлюднення їх. Педагогічний експеримент сприяв ефективній організації дослідження на емпіричному рівні та одержати дані про дієвість чинних форм, засобів, методів фізичного виховання у початковій школі для досягнення високого позитивного результату в активізації навчальної діяльності дітей.

Що стосується використаних у дослідженні методів математичної статистики, то тут відзначаємо, що завдяки їм здійснили коректні опрацювання та інтерпретацію одержаних емпіричних даних. Конкретизуючи це відзначаємо, що використали основні одномірні статистики, а саме: середнє арифметичне, стандартне відхилення, помилку середнього, критерій Ст'юдента.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані дані про досягнення учнів початкової школи у показниках фізичного стану сприятимуть формулюванню об'єктивних висновків про цю характеристику та на цій основі про підходи, шляхи і способи його поліпшення за допомогою

засобів, методів, форм фізичного виховання дітей у закладі загальної середньої освіти. Пропоноване методичне забезпечення певною мірою забезпечує практичне здійснення зазначеного із дієвим керуванням процесом формування високого рівня фізичного стану учнів 1-4 класів. Водночас, інформація та емпіричні дані проведеного дослідження можуть використовуватися при читанні лекцій для майбутніх учителів фізичного виховання та тренерів із видів спорту.

Апробація результатів дослідження. Апробація основних положень кваліфікаційного дослідження магістра відбувалася під час дії Міжнародної наукової конференції «Формування здорового способу життя студентської та учнівської молоді засобами освіти» (Кам'янець-Подільський, 2023-2024), звітних науково-практичних конференцій аспірантів, викладачів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2023-2024).

Публікації. Основні результати дослідження за темою кваліфікаційного дослідження магістра викладено в одній науковій публікації, а саме

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи магістра. Роботу викладено на 76 сторінках, з яких 68 – основного тексту, що містять 3 таблиці, 6 рисунків. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку 76 використаних джерел інформації.

ВИСНОВКИ

1. Вивчення інформації різних джерел у аспекті активізації навчальної діяльності дітей з фізичного виховання під час навчання у початковій школі в аспекті теоретичного обґрунтування науково-методичних засад фізичного виховання учнів початкової школи засвідчило наявність досягнень галузі у загальній характеристиці науково-методичного забезпечення фізичного виховання, що реалізується в початковій школі. Морфофункціональний розвиток дітей, а також рухових якостей під час навчання в початковій школі, відзначається особливостями, які необхідно враховувати при реалізації змісту фізичного виховання у визначених формах організації цього педагогічного процесу.

2. Статистичні взаємозв'язки між приростом рухових якостей з високим темпом розвитку та іншими досліджуваними якостями відрізняються в представників кожного з наявних соматичних типів конституції за кількістю, характером і величиною значень коефіцієнтів парної кореляції, що засвідчує неоднакову взаємозумовленість природного розвитку рухових якостей.

3. У період між 7 та 10 роками життя морфологічні показники хлопчиків та дівчаток збільшуються постійно, але нерівномірно. Результати вияву таких показників у цих вибірках засвідчують відповідність морфологічного розвитку дітей рівню, що характеризується як середній. Функціональні можливості, як інший показник фізичного стану, в дівчаток і хлопчиків відзначається схожими тенденціями та особливостями зміни. Останні полягають, передусім у погіршенні стану діяльності окремих систем в конкретному віці між 8 і 10 роками. Однаковим і незалежним від статі є нижчий від необхідного стан функціонування таких систем, що орієнтує на здійснення корекції організації і змісту фізичного виховання, а також зростання з віком анаеробних при стабілізації аеробних можливостей дітей.

4. Учні, які займаються фізичною культурою тільки в обсязі шкільної програми, відзначаються суттєвими розбіжностями у морфофункціональних

показниках та вияві рухових якостей, що є однією з причин неузгодженості у визначенні сенситивних періодів їхнього розвитку. Урахувати у комплексі індивідуальні особливості розвитку рухових якостей учнів можна використавши одну з їх інтегральних характеристик, зокрема соматичний тип конституції.

5. Рекомендації шкільного фізичного виховання щодо розвитку рухових якостей ґрунтуються на науковому положенні про сенситивні періоди їхнього розвитку. Проте дані різних дослідників про такі періоди відзначаються певною неузгодженістю у часовому аспекті, що свідчить про наявність протиріччя між теорією та практикою фізичного виховання у питанні ефективності такого підходу до вирішення означеного завдання.

6. У практичній діяльності доцільно враховувати виявлені у хлопчиків однакового віку, але з різними соматотипами, розбіжності у варіанті перехресної адаптації при використанні ними однакових фізичних навантажень. Зокрема доцільно впливати на одну-дві рухові якості, враховуючи позитивний ефект у розвитку інших, що у представників певного соматотипу мають статистичний зв'язок. Так вивільнюється час кожного заняття фізичними вправами при досягненні позитивного ефекту в розвитку рухових якостей за рахунок використання меншої кількості різних за спрямованістю навантажень при збереженні тенденції до покращення інших якостей.

7. Встановлено сутність, роль оцінки у фізичному вихованні, структуру оцінювальної діяльності вчителя. Так, оцінка є способом виразу педагога про індивідуально-особистісні особливості учня; має певну частку суб'єктивізму, зокрема недосконалість 12-бальної системи, стан професійної майстерності вчителя в її застосуванні. Оцінка успішності повинна бути всебічною (максимальне охоплення всіх видів освітньої діяльності учнів), зв'язок із усіма видами роботи учня під час уроку, високе значення і значущість оцінки у педагогічному процесі, знання учнями критеріїв оцінювання, формування уміння здійснювати самооцінку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Апанасенко Г. Л., Попова Л. А., Магльований А. В. Санологія (медичні аспекти валеології) : підручник. Львів : Кварт, 2011. 303 с.
2. Ареф'єв В. Г. Основи теорії та методики фізичного виховання : підручник. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2011. 368 с.
3. Ареф'єв В. Г., Єдинак Г. А. Фізична культура в школі (молодому спеціалісту) : навч. посіб. 2-е вид. перероб. і доп. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2002. 384 с.
4. Атлер М. Дж. Наука про гнучкість : навч. посіб. Київ : Олімп. л-ра, 2005. 424 с.
5. Бондаренко Ю. Формування мотивації до занять фізичною культурою у школярів, як педагогічна проблема. *Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини: актуальні проблеми та перспективи розвитку* : збірник наукових праць студентів першого, другого та третього рівнів освіти. 2019. Вип. 1. С. 28-31.
6. Босенко А. І. Методичні засади розвитку адаптаційних можливостей учнів основної школи у процесі занять фізичним вихованням : автореф. дис... д-ра пед. наук : 13.00.02 Чернігівський національний пед. ун-т імені Т. Г. Шевченка. Чернігів, 2017. 43 с.
7. Васьков Ю. В. Теорія і методологія дидактичних основ фізичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах : монографія. Харків : Ранок; 2011. 392 с.
8. Вільчковський Е. С., Шиян Б. М, Цьось А. В., Пасічник В. Р. Система фізичного виховання учнів загальноосвітніх шкіл Польщі та України (XVI – початок XXI століття): порівняльний аналіз. Луцьк, 2016. 240 с.
9. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посібник. 3-е вид., стереотипне. Київ : Академвидав, 2009. 616 с.

10. Галаманжук Л. Л., Єдинак Г. А. Основи наукових досліджень : навч.-метод. посібник [Електронне видання]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. університет імені Івана Огієнка, 2021. 189 с.
11. Денисова Л. В., Хмельницькая И. В., Харченко Л. А. Вимірювання та методи математичної статистики у фізичному вихованні та спорті : навч. посіб. Київ : Олімп. л-ра, 2019. 127 с.
12. Державний стандарт початкової освіти (2018)
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF>
13. Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу <https://pon.org.ua/novyny/5768-derzhavn-santarn-pravila-normi-dlya-zagalnoosvtnh-navchalnih-zakladv.html>
14. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 2-ге вид., доповн. Київ : Академвидав, 2012. 352 с.
15. Дубогай О. Д., Завидівська Н. Н. Фізичне виховання і здоров'я : навч. посібник. Київ : УБС НБУ, 2012. 270 с.
16. Дутчак М. В. Спорт для всіх в Україні: теорія та практика : монографія. Київ : Олімп. л-ра, 2009. 279 с.
17. Дутчак М. В., Круцевич Т. Ю., Трачук С. В. Концептуальні напрями вдосконалення системи фізичного виховання школярів і студентів для впровадження здорового способу життя. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2010. № 2. С. 116-119.
18. Дутчак М. Перспективні напрями наукового супроводження реалізації національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація». *Вісник Прикарпатського ун-ту. Серія: Фізична культура*, 2017. Випуск 27-28. С. 89-93.
19. Єдинак Г. А., Плахтій П. Д., Яценюк Ю. П. Фізична культура в школі (молодому спеціалісту) : метод. посібник. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2000. 305 с.

20. Єдинак Г. А., Мисів В. М., Юрчишин Ю. В. Фізична культура у загальноосвітньому навчальному закладі : навч. посібник. Кам'янець-Подільський : Рута, 2014. 251 с.

21. Закон України «Про освіту»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

22. Закон України про загальну середню освіту
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14>

23. Зубаль М. В., Єдинак Г. А. Організаційно-методичні основи вдосконалення фізичних якостей хлопців 7–17 років у процесі фізичного виховання : метод. рекомендації. Кам'янець-Подільський, 2008. 156 с.

24. Іванова Л. І., Путров С. Ю., Карпюк Р. П. Теорія і методика оздоровчої фізичної культури : навч. посібник. Київ : Козарі, 2010. 276 с.

25. Концепція Нової української школи
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

26. Коробейников Г. В. Психофізіологія діяльності людини : монографія. Saarbrücken : LAP Lambert Academic Publishing, 2011. 126 с.

27. Круцевич Т. Ю., Петровський В. В. Управління процесом фізичного виховання : навч. посібник. Київ : Олімп. л-ра, 2008. 379 с.

28. Круцевич Т. Ю., Воробйов М. І., Безверхня М. М. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків і молоді : навч. посібник. Київ : Олімп. л-ра, 2011. 224 с.

29. Кузь Ю. С. Організаційно-педагогічні умови фізичного виховання учнів загальноосвітньої школи у природному середовищі : автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 ДВНЗ «Прикарпатський національний ун-т імені Василя Стефаника». Івано-Франківськ, 2011. 20 с.

30. Лист Міністерства освіти і науки України від 21.09.2015 № 2/2-14-1907-15 <https://ips.ligazakon.net/document/MUS30270>

31. Мазур В. А., Мисів В. М. Організаційно-методичні основи залучення учнів спеціальної медичної групи до занять фізичними вправами в

основній школі : навч. посібник. Кам'янець-Подільський : Друкарня «Рута», 2014. 182 с.

32. Маліков М. В., Богдановська Н. В., Сватсьєв А. В. Функціональна діагностика у фізичному вихованні та спорті : навч. посібник. Запоріжжя : ЗНУ, 2006. 246 с.

33. Марчик В. І., Мінжоріна І. Л. Функціональні проби та індекси в дослідженні фізичного стану людини : метод. рекомендації. Кривий Ріг : КДПУ, 2016. 64 с.

34. Міхеєнко О. І. Загальна теорія здоров'я : навч. посібник. Суми : Університетська книга, 2017. 156 с.

35. Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів. 1-4 класи. Рівень стандарту. Київ, 2021. 110 с.

36. Наказ Міністерства освіти і науки України від 19.08.2016 № 1009 «Про орієнтовні вимоги до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи» <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/pochatkova-shkola/innovaciyi/oriyentovni-vimogi-do-kontrolyu-ta-ocinyuvannya-navchalnih-dosyagnen-uchniv-pochatkovoyi-shkoli>

37. Носко М. О. Здоров'язбережувальні технології у фізичному вихованні : монографія. Київ : СПД Чалчинська Н. В., 2014. 340 с.

38. Носко М. О., Браташ С. В. Педагогічні основи застосування здоров'язбережувальних технологій у навчальному процесі на уроках фізичної культури в загальноосвітніх школах. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2016. Випуск 1(21). С. 116-119.

39. Носко М. О., Воеділова О. М., Гаркуша С. В., Носко Ю. М. Рухова активність і заняття фізичними вправами як необхідна умова здоров'язбереження. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2018. Вип. 151(2). С. 44-51.

40. Олексієнко Я. І. Формування мотивації до занять фізичною культурою у школярів – запорука зміцнення їхнього здоров'я. – URL: www.pdaa.edu.ua/np/pdf2/5.pdf

41. Омеляненко В. Л., Кузьмінський А. І. Теорія і методика навчання : навч. посібник. Київ : Знання, 2008. 415 с.
42. Поташнюк І. В. Школа сприяння здоров'ю: теорія, практика, методи дослідження : навч.-метод. посібник. Луцьк : Надстир'я, 2006. 144 с.
43. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80>
44. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF>
45. Постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 № 462 https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/17911/
46. Програма «Фізична культура 1-4 класи» <https://osvita.ua/school/program/program-1-4/57061/>
47. Про затвердження Інструкції щодо заповнення Класного журналу для 1-4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів: наказ Міністерства освіти і науки України від 08.04.2015 № 412 https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/46989/
48. Ровний А. С., Ровний В. А., Ровна О. О. Фізіологія рухової активності : підручник. Харків, 2014. 343 с.
49. Слюсарчук В. В., Єдинак Г. А. Покращення фізичного стану дітей 8–10 років у процесі фізичного виховання в загальноосвітньому навчальному закладі : метод. посібник. Кам'янець-Подільський : ПП «Видавництво «Оіюм», 2011. 148 с.
50. Теорія і методика фізичного виховання. Загальні основи теорії та методики фізичного виховання : підручник [в 2-х т. / за ред. Т. Ю. Круцевич]. Київ : Олімп. л-ра, 2008. Т. 1. 391 с.
51. Теорія і методика фізичного виховання. Загальні основи теорії та методики фізичного виховання : підручник [в 2-х т. / за ред. Т. Ю. Круцевич]. Київ : Олімп. л-ра, 2008. Т. 2. 367 с.

52. Тітов І. Г. Вступ до психофізіології : навч. посібник. Київ : Академвидав, 2011. 296 с.
53. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р.Б. <https://osvita.ua/school/program/program-1-4/60408/>
54. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О.Я. <https://osvita.ua/school/program/program-1-4/60407/>
55. Указ Президента України від 13.10.2015 № 580/2015 «Про стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580/2015>
56. Указ Президента України від 9 лютого 2016 р. № 42 «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року “Рухова активність - здоровий спосіб життя - здорова нація”. – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/42/2016> (дата звернення: 17.01.2022)
57. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Тернопіль : Навч. книга-Богдан, 2001. Ч. 1. 272 с.
58. Шиян Б. М., Єдинак Г. А., Петришин Ю. В. Наукові дослідження у фізичному вихованні та спорті : навч. посібник. 2-е вид., стереот. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута», 2013. 280 с.
59. Buns, M. T. (2015). Systematic analysis of physical education standards, benchmarks and related teacher decisions. *Journal of Physical Education and Sport*, 15(2), 277-286. doi: 10.7752/jpes.2015.02042
60. Cochrane, K. C., Housh, T. J., Smith, C. M., Hill, E. C., Jenkins, N. M., Johnson, G. O., & Cramer, J. T. (2015). Relative contributions of strength, anthropometric, and body composition characteristics to estimated propulsive force in young male swimmers. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 29(6), 1473-1479.
61. Coulter, T. J., Mallett, C. J., Singer, J. A. & Gucciardi, D. F. (2016). Personality in sport and exercise psychology: integrating a whole person perspective. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, Vol. 14(1), 23-41. doi.org/10.1080/1612197X.2015.1016085

62. D'isanto, T., Di Tore, P. A. (2016). Physical activity and social inclusion at school: a paradigm change. *Journal of Physical Education and Sport*, 16(Suppl. 2), 1099-1102. doi: 10.7752/jpes.2016.s2176
63. *Genetic and molecular aspects of sport performance* (2011). Edited by Bouchard, C. and Hoffman, E. Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
64. *Get Active ! Physical Education, Physical Activity and Sport for Children and Young People: A Guiding Framework* (2012). Published by The Professional Development Service for Teachers and funded by The Teacher Education Section. Roinn: Department of Education and Skills Ireland. – (режим доступу 28.06.2024)
65. Iedynak, G., Galamandjuk, L., Kyselytsia, O., Nakonechnyi, I., Hakman, J., Chopik, A. (2017). Special aspects of changes in physical readiness indicators of young men with different somatotypes between 15 and 17 years of age. *Journal of Physical Education and Sport*, 17(4), 2690-2696. doi: 10.7752/jpes.2017.04311
66. Kilpatrick, M., Hebert, E., Jacobsen, D. (2002). Physical activity motivation: a practitioner's guide to self-determination theory. *International Journ. of Sport Psychol*, 73 (4), 36-41.
67. Kipp, L. E. (2017). Psychosocial aspects of youth physical activity. *Pediatric Exercise Science*, 29(1), 35-38. doi: 10.1123/pes.2017-0005
68. Moreno, J. A., González-Cutre, D., Martín-Albo, J., Cervelló, E. (2010). Motivation and performance in physical education: an experimental test. *J. of Sports Sci. and Medicine*, Vol. 9(1), 79-85.
69. *Moving into the Future: national standards for physical education* (2004). National Association for Sport and Physical Education, an association of the American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance. 2th ed. Oxon Hill: McGraw-Hill.
70. Murray, T. D., Eldridge, J., Kohl, H. W. (2017). *Foundations of Kinesiology: A Modern Integrated Approach*. Champaign, IL: Human Kinetics.

71. *Physical education, sport and physical activity strategy for children & young people* (2013). Bournemouth & Poole physical education, sport and physical activity strategy. – Режим доступа: <http://debbie.priest@bournemouth.gov.uk>

72. Sas-Nowosielski, K. (2008). Participation of youth in physical education from the perspective of self-determination theory. *Human Movement*. 3, 134-141.

73. Stewart, A., Crockett, P., Nevill, A., Benson, P. (2014). Somatotype: a more sophisticated approach to body image work with eating disorder sufferers. *Advances in Eating Disorders: Theory, Research and Practice*. Vol. 2(2), 125-135.

74. Tileston, D. W. (2010). *What every teacher should know about student motivation*. Thousand Oaks: CorwinPress.

75. Yli-Piipari, S., Watt, A., Jaakkola, T., Liukkonen, J., Nurmi, J. E. (2012). Relationships between physical education students motivational profiles, enjoyment, state anxiety, and self-reported physical activity. *J. of Sports Science and Medicine*, 8, 327-336.

76. Wilmore, J. H., Costill, D. L., Kenney, L. W. (2012). *Physiology of sports and exercise*. 5th ed. Champaign, IL: Human Kinetics.